

Již tradičně byly díky podpoře partnerů konference uděleny ceny pro nejlepší příspěvky. Cenu SAS Institutu Česká republika pro nejlepší příspěvek konference získal *Jonas Schöley*. Cenu Sociologického ústavu AV ČR pro nejlepší příspěvek se sociodemografickou tematikou obdržela *Esther Lee*. Vítězům byly uděleny diplomy a malé pozornosti od obou partnerů.

Velmi nás těší, že se opět podařilo zorganizovat pozitivně hodnocenou akci, která přinesla dva dny příjemné vědecké atmosféry, která se nesla ve velmi přátelském duchu, a také to, že se daří povědomí o konferenci stále více šířit nejen do jiných oborů, ale také do zahraničí a to i mimo Evropu. Důkazem toho byla letos poměrně početná mimoevropská účast. Závěrem bychom rádi poděkovali German Association for Demography a její odborné skupině Young Demographers za záštitu nad konferencí, všem výše jmenovaným partnerům akce za podporu

a drobné pozornosti pro všechny aktivní i pasivní účastníky konference. Velký dík patří také bistro Fair Food Club za vynikající občerstvení na neformální večer a samozřejmě také všem účastníkům a hostům konference.

V případě zájmu jsou všechny prezentace, postery i fotodokumentace konference umístěny na webových stránkách sdružení Mladých demografů (<http://www.demografove.estranky.cz/en/articles/conferences/>). Na těchto stránkách je také možnost zapojit se do online diskuze k jednotlivým příspěvkům. Kromě webových stránek je možné sledovat aktuality sdružení na facebookovém profilu (<https://www.facebook.com/young.demographers>). Těšíme se na vás na příštím, již osmém, ročníku konference v roce 2017!

Klára Hulíková – Olga Kurtinová – Dan Kašpar –
Barbora Kuprová – Tereza Pachlová

Prof. Ing. Zdeněk Pavlík, DrSc. 85letý

Dne 31. 3. 1931 se v Praze narodil jeden z předních českých demografů Zdeněk Pavlík. Maminka Anna Pavlíková, rozená Pomahačová, byla učitelkou v mateřské škole a jeho tatínek Ferdinand Pavlík byl živnostníkem. Zdeněk Pavlík je ženatý a s manželkou Margitou mají dvě děti. Syn Ing. Petr Pavlík, M.A., CSc. je vysokoškolský učitel a dcera RNDr. Helena Pavlíková pracuje jako chemička.

Již od střední školy se Zdeněk Pavlík zajímal o problematiku demografie. Vysokoškolská studia ukončil v roce 1956 na Fakultě statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze. Svoji disertaci obhájil v roce 1962 na Ekonomickém ústavu ČSAV v oboru ekonomie na téma „*Otázky reprodukce obyvatelstva*“. Následně

v roce 1968 obhájil habilitační práci na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Zabýval se v ní problematikou „*Demografie Afriky*“. Titul Dr.Sc. získal v roce 1982 na Moskevské státní univerzitě, kde obhájil práci na téma „*Obščaja teorija razvitija demografičeskich sistem*“. Titul profesor v oboru demografie získal v roce 1990 na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy.

Jeho profesní kariéra začala v letech 1956–1957, kdy po ukončení vysoké školy pracoval v Ústavu hygieny jako statistik. Následně v letech 1957–1963 působil jako vědecký pracovník Ekonomického ústavu ČSAV. V letech 1964–1968 se stal odborným asistentem na Přírodovědecké

fakultě UK. V letech 1968–1971 pracoval v Demografickém oddělení OSN v New Yorku. Po svém návratu do Československa v období 1971–2002 pracoval na Přírodovědecké fakultě UK. V roce 1990 zde založil katedru demografie a geodemografie, v období 1990–1999 byl jejím vedoucím. Od roku 2004 je emeritním profesorem na této katedře.

V letech 2004–2007 byl také děkanem Fakulty sociálně-ekonomické Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Od roku 2008 spolupracuje s CEVRO Institutem, kde působí jako profesor. Od stejného roku je také profesorem na katedře demografie Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze.

Profesor Pavlík absolvoval za svůj život řadu odborných stáží. Jmenujme alespoň Národní ústav pro demografická studia, Paříž, Francie, kde byl v roce 1963, v letech 1968–1971 v Demografickém oddělení OSN v New Yorku, USA. V roce 1970 působil také v Demografickém centru OSN v Káhiře v Egyptě. V roce 1978 pak na Moskevské státní univerzitě v SSSR a v roce 1993 na Universitě Louis Pasteur ve Strasbourgu, Francie.

Je také členem řady mezinárodních vědeckých organizací. Od roku 1964 byl členem International Union for the Scientific Study of Population, v letech 1982–1990 byl místopředsedou European Association for Population Studies. Od roku 1975 působí v Association internationale des démographes de la langue française. Je také zakládajícím členem i funkcionářem Československé/České demografické společnosti. V letech 1964–1968 byl jejím vědeckým tajemníkem, v období let 1977–1999 předsedou. Dále je členem řady dalších společností jako Česká antropologická společnost, Česká geografická společnost, Česká statistická společnost, Česká politologická společnost aj. Je dlouholetým členem redakční rady časopisu Demografie. Od roku 1964 je členem redakční rady časopisu Acta Universitatis Carolinae a v letech 1974–2005 byl jejím předsedou. Je spoluzakladatelem Demokratického klubu. Aktivně se účastní na vytváření oficiálních stanovisek Klubu, která jsou publikována v Dk-Dialogu.

Je autorem a spoluautorem řady publikací. Mezi jeho nejvýznamnější díla patří bezesporu dosud používaná učebnice *Základy demografie* (Praha, 1982, spoluautorky J. Rychtaříková, A. Šubrtová).

Profesor Pavlík je autorem mnoha článků a studií vydaných jak v Česku, tak v zahraničí. Výčet publikací a významných studií byl již uveden v dřívějších medailoncích, nebudu ho zde tedy uvádět.

Z předchozího textu je jasné, že prof. Pavlík byl a dosud je velmi aktivní a jeho přínos pro rozvoj oboru demografie je nezpochybnitelný. Jeho zahraniční kolegové ho ne nadarmo nazývají demografický revolucionář.

Dovolím si zde také zopakovat slova *prof. Roubíčka*, který psal medailonek k sedmdesátým narozeninám prof. Pavlíka. I když je dnes prof. Pavlík o patnáct let starší, pořád má na svůj věk obdivuhodný elán a neutuchající chuť předávat svoje znalosti studentům. Jak již dříve poznamenali *Milan Kučera* a *Vladimír Roubíček*, Pavlíkova aktivita s rostoucím věkem spíše roste, nežli klesá. Zdeněk Pavlík byl ve svém životě velmi cílevědomý, již od mládí se zajímal o demografii. Předmět jeho zájmu byl široký. Jako první u nás ve svém „*Nástinu populačního vývoje světa*“ z poloviny šedesátých let minulého století uvedl *teorii demografické revoluce*. Byl také jedním z prvních, kdo po válce navazoval kontakty se zahraničními, především francouzskými kolegy.

To, že několik let pracoval v OSN, mu pomohlo rozšířit jeho mezinárodní kontakty, které pak využil pro rozvoj československé a české demografie.

Jako pedagog se prof. Pavlík zasloužil o to, že se na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy postupně s podporou *prof. Korčáka* vytvořil ucelený program studia demografie. Jeho zásluhou vznikla v roce 1990 katedra demografie a geodemografie. Také se podílel na tradici *Letních škol demografie*, založených na mezinárodním základě.

Zdeněk Pavlík ovlivnil velmi výrazně vývoj české demografie. Měl i své oponenty. Za jednoho z nich byl považován také jeho dlouholetý kolega a přítel Vladimír Roubíček. Kdo z nás však byl jejich vzájemné diskuzi přítomen, užíval si jejich oboustranné dobře rozmyšlené argumenty. Všichni přítomní pak z těchto diskuzí odcházeli obohaceni o nové nápady, poučení a povzbuzení k přemýšlení, nad nadnesenými problémy.

Dnes prof. Pavlík přednáší pokročilé kurzy Obecné demografie na katedře demografie Vysoké školy ekonomické v Praze. I přes jeho jako pedagoga úctyhodný věk musím konstatovat, že studenti naslouchají

přednáškám pana profesora rádi a oceňují jeho obrovský nadhled nad demografickou problematiku. I pro nás je jako kolega nepostradatelný a velmi si ceníme jeho názorů na problémy, které v oblasti demografie na katedře řešíme.

Přejeme prof. Pavlíkovi hodně zdraví, štěstí a pohody a ještě řadu aktivních let prožitých v relativně dobrém zdravotním stavu.

Jitka Langhamrová

Z České demografické společnosti

Únorový diskusní večer se věnoval tématu **Zdravotně rizikové chování mládeže**. V první části prezentace *Dagmar Dzúrová* (PřF UK v Praze) představila pracovní skupinu Centrum výzkumu zdraví, kvality života a životního stylu (GoeQol) a některé její projekty (Analýza vztahu zdravotně rizikového chování mládeže a socio-geografických determinant prostředí a Evropský školní projekt o alkoholu a jiných drogách (ESPAD – European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs). Na základě výsledků šetření ESPAD D. Dzúrová upozornila, že Česká republika figuruje na prvních místech v žebříčku prevalence kouření cigaret (2. místo), pití nadměrných dávek alkoholu (4. místo) a užití konopných látek (1. místo). Ve svém výzkumu se autoři zaměřili i na stanovení tzv. ochranných a rizikových faktorů. V druhé části přednášky vystoupil *Ladislav Kázmér* (PřF UK v Praze) s příspěvkem s názvem **Vnímaná dostupnost a prevalence užívání návykových látek u mladistvých**. Celkový společenský a ekonomický rozvoj, růst životní úrovně a změny v sociálně prostorové organizaci společnosti, mezi které patří např. procesy urbanizace, jsou často spojené i s vyšší dostupností a užíváním psychoaktivních látek. Čeští adolescenti jsou ve výše uvedených ukazatelích v evropském pohledu na špičce. Autor se proto s využitím dat z projektu ESPAD 2011 věnoval sociálně prostorovým nerovnostem v percipované dostupnosti marihuany, a to jak na úrovni mezinárodní – evropské, tak vnitrostátní – české. Zároveň se s pomocí metod víceúrovňového modelování a jednoduché path analýzy zaměřil na efekt vyšší dostupnosti marihuany na riziko jejího pravidelného užívání mladistvými.

Na březnovém diskusním večeru vystoupil s tématem **Faktory plodnosti a regionální diferenciace plodnosti v České republice po roce 1991** *Roman Kurkin* (ČSÚ, PřF UK). V prezentaci se autor zabýval faktory, které ovlivňují intenzitu plodnosti v České republice od 90. let 20. století až do současnosti. Nejdříve diskutoval faktory, které jsou zjištěné ze sčítání lidu (zaměstnanost, vzdělání, rodinný stav, národnost, náboženské vyznání). Následně se věnoval regionální diferenciaci plodnosti, která se sice v Evropě snižuje, ale přesto existují podstatné rozdíly. Mezi faktory, které ovlivňují regionální diferenciaci, patří socioekonomické, sociogeografické a sociokulturní faktory (ty v některých oblastech ČR intenzitu plodnosti značně snižují). Při své analýze využil data ze sčítání lidu 2011, ale upozornil i na řadu nevýhod těchto dat (srovnatelnost, nezjištěné hodnoty). Pomocí několika grafů posluchačům shrnul vývoj kohortní i úhrnné plodnosti, diferenční kohortní plodnosti i regionálního aspektu. V závěru prezentace se věnoval také vlivu charakteristik osob na počet závislých dětí.

Poslední diskusní večer ČDS v tomto akademickém roce byl věnován tématu **Dostupnosti zdravotní péče v ČR v závislosti na geodemografických charakteristikách obyvatelstva**. *Martin Novák* (PřF UK v Praze), autor studie, nejdříve posluchače informoval o vymezení tématu. Svou studii omezil na ambulantní, primární a sekundární zdravotní péči, v případové studii se věnoval konkrétně ambulantní diabetologické péči. Dále upozornil na problém definice pojmu dostupnost, kterou lze vnímat z několika úhlů pohledu (geografická, časová, ekonomická, kapacitní atd.), ve své studii ale zohledňoval dostupnost časovou, tj.